

Discussietekst:
Naar een moderne journalistieke code ?

Augustus 2003

Rechten en plichten van de journalist

Pol Deltour is de Secretaris van de beroepjournalisten
aangesloten bij de VVJ

Pol Deltour

Het geven van informatie veronderstelt niet dat men automatisch vermeldt over wie het gaat. De journalist moet steeds zorgvuldig nagaan of en in welke mate hij 'herkenbaarheidsinformatie' vrijgeeft. Voor redacteuren (tekstjournalisten) stelt de kwestie zich vooral onder de vraag 'namen noemen (of niet) ?'. Maar ook andere persoonsgegevens vallen onder het recht van privacy, zoals adres, nationaliteit of sexuele geaardheid. Beeldjournalisten (fotografen en cameramensen) hebben te maken met een visuele variant: het recht op afbeelding. Om dit te vrijwaren kan men ervoor kiezen beeldmateriaal niet vrij te geven, dan wel de afgebeelde personen onherkenbaar te maken. Weliswaar moet een onderscheid worden gemaakt tussen verschillende categorieën van figuren waarmee de pers te maken krijgt.

- Van een **gewone particulier** (Jan met de pet) moet de journalist de privacy ontzien **tenzij deze zelf de publiciteit zoekt** of wel uitdrukkelijk instemt met het geven van herkenbaarheidsinformatie.
- Van een **publieke figuur** kan de journalist al zijn officiële doen en laten volgen en verslaan. Het gaat om politici, maar ook om belangrijke zakenmensen, syndicale leiders, advocaten, sportvedetten, artiesten, mediafiguren... De journalist zal wel respect opbrengen voor het privé-leven van de publieke figuur in zoverre dit **geen enkele relevantie heeft voor diens maatschappelijke rol en verantwoordelijkheid**.
- Van een **persoon in een kwetsbare positie** – jongeren, gehandicapten, slachtoffers van criminaliteit, rampen of ongevallen, zelfdoders en hun familie – zal de journalist de privacy extra ontzien. Zo is ook voor allochtonen bepaald dat hun nationaliteit, huidskleur of etnische origine in principe slechts worden vermeld wanneer dit relevant is voor het gebrachte nieuwsbericht.

Een bijzonder geval betreft **personen die in opspraak geraken**. Ten overstaan van een verdachte of een beklagde zal de journalist rekening houden met het vermoeden van onschuld, wat niet enkel een kwestie is van de privacy te ontzien maar ook van correcte, evenwichtige en genuanceerde informatie te brengen. Uitzondering kan weliswaar worden gemaakt voor verdachten die publieke figuren zijn en verdacht worden van feiten die te maken hebben met hun publieke bekendheid; voor verdachten in grote, maatschappelijk relevante dossiers; en voor verdachten tegen wie belangrijke verdenkingen bestaan en die een risico inhouden voor de samenleving (recidivisten, voortvluchtigen).

Komt het tot een veroordeling, dan zal de journalist van een gewone particulier vaak nog nalaten deze te identificeren, dit in tegenstelling tot met publieke figuren. In hetzelfde verband zal de journalist een veroordeelde gewone burger doorgaans wel een 'droit à l'oubli' gunnen, en een publieke figuur minder of niet.

4.4 Tot slot heeft de pers soms ook de plicht om een of ander 'hoger maatschappelijk belang' in rekening te brengen.

- 4.4.1 Volgens een klassieke regel mogen journalisten misdaden, terrorisme of andere daden van wreedheid en onmenselijkheid niet roemen.
- 4.4.2 In meerdere redactionele codes is voorzien dat geen 'gratis' beelden van geweld worden vrijgegeven, zeker niet op een tijdstip dat een significant deel van het publiek gevoelig zou kunnen zijn voor dergelijk beeldmateriaal.